

‘Benzodiazepinen in Nederland’

Conclusie in het GeBu artikel (Nr 9; 2020 – 54): ‘Benzodiazepinen in Nederland’ van Helmerhorst en Nieuwhof: *‘De huidige cijfers geven géén aanleiding om te verwachten dat er op korte termijn in Nederland sprake zal zijn van een problematische toename in het gebruik van benzodiazepinen’, zoals dat in de VS in de afgelopen jaren het geval was¹.*

Toch neemt wereldwijd de totale gerapporteerde productie van benzodiazepinen nog steeds toe en wel tot meer dan 199 ton in 2018. Dat betekent een stijging van meer dan 24 procent ten opzichte van 2017. Daarvan zijn diazepam, oxazepam, chloordiazepoxide, temazepam, alprazolam en clobazam goed voor 69 procent van de totale wereldwijde productie².

Helaas laten de auteurs na om te wijzen op de noodzaak tot het afbouwen van deze te vaak, te langdurig en onnodig voorgeschreven medicatie, waarvan de gevaren veelvuldig sinds 1961 zijn beschreven³.

Nadere bestudering van de cijfers in dit artikel leidt echter tot een minder positieve gevolgtrekkingen: het gebruik van benzodiazepinen in Nederland voldoet nog steeds niet aan de ‘heldere NHG-richtlijnen gericht op beperkte inzet, kortdurend gebruik en beperkingen in de vergoeding’.

1. Het gebruik van op recept verkregen benzo’s daalt wel, maar slechts met 2 % per jaar volgens het SFK.
2. Al krijgt de helft van de 1,4 miljoen gebruikers slechts twee recepten benzo’s (gepast gebruik), dan nog krijgt 20% van alle gebruikers meer verstrekkingen en moet die wél zelf betalen. Deze 280.000 patiënten krijgen die dus niet voor de zeer specifiek omschreven aandoeningen waardoor de pillen voor vergoeding in aanmerking komen en kunnen derhalve worden geclassificeerd als overmatige gebruikers⁴.
3. Verder stijgt het aantal gebruikers van door de zorgverzekeraar vergoede benzo’s, tot ongeveer 480.000. Deze stijging valt mogelijk te verklaren doordat dat artsen steeds vaker de kwalificatie ‘medisch noodzakelijk’ op het recept zetten. Mogelijk proberen hun patiënten zo het eigen risico te verminderen.
4. Helaas laten Helmerhorst en Nieuwhof het illegale gebruik buiten beschouwing. Juist het chronische gebruik leidt tot verslavingen. Als artsen weigeren de receptuur te verlengen en het afbouwen ervan niet geschiedt, bestaat er een gereede kans dat patiënten hun pillen illegaal zullen proberen te bemachtigen om hun verslaving voort te zetten.
5. Op 23 september 2020 vaardigde de FDA (‘Food and Drug Administration’) een nieuwe waarschuwing uit tegen de ernstige risico's van misbruik en verslaving aan benzodiazepinen. In 2019 werden in de VS 92 miljoen recepten uitgeschreven, waaronder Xanax, Klonopin en Ativan. Het hoofd van de FDA, dr. Stephen Hahn, zegt zich zorgen te maken over het wijdverbreide misbruik ervan, vooral als deze worden ingenomen met opioïde pijnstillers, alcohol of andere medicijnen⁵. Het NIDA (‘National Institute on Drug Abuse’) meldt zelfs dat bij 30 procent van de overdoses opioïden ook benzodiazepinen betrokken zijn⁶.
6. Wat echter in vrijwel géén enkel, officieel onderzoek wordt meegewogen is dat het legale, langdurig voorschrijven van deze verslavende medicatie nogal eens de aanzet vormt tot illegale aankopen en dus opmaat voor jarenlange verborgen verslaving. Juist die eigen risico betalingen vormen mogelijk mede de aanzet tot de illegale gebruik. Al decennia wijzen valse recepten⁷, postorder controles⁸, NIDA (National Institute of Drug Abuse), INCB (International Narcotics Control Board) en Interpol op deze verschuiving. Zo is er een levendige handel op bijvoorbeeld het ‘darknet’⁹ in benzodiazepinen. In Nederland worden regelmatig personen veroordeeld vanwege hun illegale handel in benzo’s¹⁰. Zo blijven criminelen hun stress de baas¹¹. Vrouwen lopen extra risico op verkrachting door benzo’s in drankjes¹². Veel inbraken en moorden worden gepleegd onder invloed van deze pillen¹³. Verslaafden slikken de pillen om ‘downers’ te voorkomen¹⁴. Prof. de Gier wijt maar liefst jaarlijkse 79 doden of zo’n 10

procent van alle dodelijke verkeersslachtoffers mede aan het gebruik van benzodiazepinen¹⁵. Het is juist het gevaar van de overstap van regulier- naar illegaal gebruik, die deze verslaving tot een moeilijk te controleren fenomeen heeft gemaakt¹⁶. Alleen het afgaan op de officiële registratie van het reguliere gebruik van benzodiazepinen schiet dus tekort in de beoordeling over de algehele consumptie van deze potentieel verslavende, psychoactieve ‘geneesmiddelen’.

7. Ten slotte geven - volgens het Trimbos Instituut - 530.000 Nederlanders aan dat ze wel eens op illegale wijze aan hun benzodiazepinen komen. Dat kan gemakkelijk en goedkoop: “Als we 1500 pillen kopen, kost dat 5 cent per pil. Zo ongelofelijk goedkoop, op doktersrecept is het 5 euro”. De meeste handel gaat via het darknet, zo weet de anoniem geciteerde man: “Met vrienden bestellen we grote hoeveelheden bij apotheken uit India. In een enveloppe of een doos sturen ze het naar Nederland”¹⁷. Het Trimbos Instituut vraagt niet door over aantallen geconsumeerde pillen, waardoor hun cijfers niet te vergelijken met die van de op recept voorgeschreven benzodiazepinen, maar zorgwekkend zijn ze wel.

Op zich mogen dokters dus blij zijn dat hun patiënten niet, zoals in de VS, steeds vaker om een slaap- of kalmeringsmiddel komen vragen. Oplettendheid blijft echter geboden: op overmatig gebruik, oneigenlijke vergoeding en zeker ook mogelijk gebruik van illegaal verkregen pillen met alle sociaal maatschappelijke negatieve gevolgen. Overigens riskeren artsen een ernstige waarschuwing door de Tuchtraad als zij benzo’s chronisch voorschrijven¹⁸. Kortom het chronisch gebruik en dus de volumina moeten echt drastisch omlaag. Als arts zou u toch lokaal niet als ‘legale drugs-dealer’ bekend willen staan?

Drs. Lucas van der Hoeven (www.cbsm.nl // lucas.van.der.hoeven@cbsm.nl).

¹ GeBu Nr 9; 2020 – 54.

² https://www.incb.org/documents/Psychotropics/technicalpublications/2019/PSY_Technical_Publication_2019.pdf

³ Hollister, L.E.; Motzenbecker, F.P.; Degan, R.O.; “Withdrawal reactions from chlordiazepoxide (Librium)”; Psychopharmacologia; 1961, p. 63-68. // Lader, M.; “Benzodiazepines – the Opium of the masses?”; Neurosciences; 1978. // Marks, J.; “the benzodiazepines, use, overuse, misuse, abuse?”; MTP Press, Hingham USA; 1985; ISBN 0852008708 // Haafkens, J.A.; “Rituals of Silence; long-term tranquilizer use by women in the Netherlands; a social case history”; het Spinhuis, Amsterdam, NUGI 746; 1997. // Haafkens, J.; Smit, M.; “Even slikken, vrouwen over kalmerende & slaapmiddelen”; Het Spinhuis, Amsterdam, 1998; ISBN 9055890812.

⁴ Pharmaceutisch Weekblad, 11 april 2019, Jaargang 154 Nr 15; <https://www.sfk.nl/publicaties/PW/2019/helpt-benzo-gebruikers-krijgt-hooguit-twee-verstrekkingen>

⁵ https://www.fda.gov/drugs/drug-safety-and-availability/fda-requiring-boxed-warning-updated-improve-safe-use-benzodiazepine-drug-class?utm_medium=email&utm_source=govdelivery

⁶ <https://www.drugabuse.gov/drug-topics/opioids/benzodiazepines-opioids>

⁷ Radar uitzendingen.

⁸ Drie jaar gevangenisstraf voor handel in illegale en vervalste geneesmiddelen; 29 oktober 2012 - Functioneel Parket // <https://www.om.nl/vaste-onderdelen/zoeken/@30929/drie-jaar>

Interpol report: <http://www.interpol.int/contentinterpol/search?SearchText=pharmaceutical+crime&x=0&y=0>

Between 2010-2014, these operations have led to the arrests of 1,400 suspects, the suspension of 57,000 illicit online pharmacies and the seizures of 500 tonnes and 30.3 million units of illicit medicines. Benzodiazepinen behoren tot de ‘populairste’ illegale medicatie.

Nep webshop van de Nederlandse overheid (<http://www.medi-plaza.nl>) in 2012 ruim 18.000 bezoekers, waarvan er 5.124 de intentie hadden om geneesmiddelen online te bestellen. De nep webshop haalde de top 3 van zoekmachines voor slaappillen en antidepressiva. Intussen blijken al zo’n 500.000 Nederlanders medicijnen online te bestellen. Het toezicht daarop lijkt te wensen over te laten.

Fry, C.; Smith, B.; Bruno, R.; O’Keefe, B.; Miller, P.; “Benzodiazepine and pharmaceutical opioid misuse and their relationship to crime. An examination of illicit prescription drug markets in Melbourne, Hobart and Darwin”; National Drug Law Enforcement Research Fund (NDLERF); ISBN: 978-0-9803794-3-3

<http://www.guardian.co.uk/society/2012/jul/01/diazepam-boom-threatens-more-drug-deaths?INTCMP=SRCH> “Diazepam boom threatens more drug deaths, say experts”

⁹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol (2017), Drugs and the darknet: Perspectives for enforcement, research and policy, EMCDDA–Europol Joint publications

¹⁰ Drie jaar gevangenisstraf voor handel in illegale en vervalste geneesmiddelen; 29 oktober 2012 - Functioneel Parket // <https://www.om.nl/vaste-onderdelen/zoeken/@30929/drie-jaar>

¹¹ Boogaard, F.; “Belgische prostitutie kleedde klanten uit”; Algemeen Dagblad; dinsdag 17 februari 2009

• <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2668/Buitenland/article/detail/714329/2004/04/20/Laetitia-Dutroux-genoot-van-pijn-slachtoffer.dhtml>; “Laetitia: Dutroux genoot van pijn slachtoffer”; artikel ANP – 20/04/04; 18:25 // • Brouwers, R.C.; Dorst, M.; Oei, T.I.; “Medicatie en crimineel gedrag”.

-
- ¹²De Telegraaf; “Valiumverkrachter Johan S. wil andere naam”; zaterdag 13 november 2010 12:39
Stene, L.E.; Dyb, G.; Wenberg Jacobsen, G.; Schei, B.; „Psychotropic drug use among women exposed to intimate partner violence: A population-based study”; Scandinavian Journal of Public Health 2010 38: 88.
- ¹³ LJN: BB9262, Rechtbank Zutphen, 06/580128-07: 18 jaar gevangenisstraf; LJN: BH1445, Rechtbank Utrecht, 16/710685-07: 18 maanden gevangenisstraf.
- ¹⁴ OM eist 8 jaar cel en TBS voor poging moord en verkrachting; 10 juni 2013 - Arrondissementsparket Oost-Nederland // <https://www.om.nl/vaste-onderdelen/zoeken/@31956/eist-8-jaar-cel-tbs>
- ¹⁵2012-02-15 Email van farmacoloog prof. Dr. Han de Gier (auteur Pompidou rapporten) aan L. van der Hoeven.
• OM eist vijf jaar voor veroorzaker dodelijk ongeval; 21 juli 2009 / <https://www.om.nl/vaste-onderdelen/zoeken/@26971/eist-vijf-jaar>
- ¹⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Benzodiazepine_use_disorder
- ¹⁷ Trouw, 31-12-2019 – p. 3; “Als we 1500 pillen kopen, kost dat 5 cent per pil”.
- ¹⁸ uitspraak tuchtcollege; ‘Jarenlang benzodiazepines voorschrijven’; Medisch Contact | 8 juli 2011 | 66 nr. 27; 1722 -1724